

2.2. Η Αρχαϊκή εποχή (750-480 π. Χ.)

- Ονομάστηκε έτσι διότι προετοίμασε και υπήρξε αρχή της οικονομικής, πολιτικής και εξέλιξης του ελληνικού κόσμου.
- Χρονικά εκτείνεται από τα μέσα του.....αι. ως την α' εικοσαετία του.....αι. π. Χ.
- Οργανώνονται πόλεις –κράτη και ιδρύονται (Δεύτερος ελληνικός αποικισμός)
- Ο 7ος και ο 6ος αι. π. Χ. αποτελούν περίοδο αναζητήσεων και διαμόρφωσης του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού.
- Η περίοδος τελειώνει με νικηφόρους αγώνες των Ελλήνων κατά των(Περσικοί πόλεμοι), ενισχύεται η συνείδηση και επικυρώνεται η αποτελεσματικότητα του θεσμού της πόλης-κράτους.

Η γένεση της πόλης-κράτους

Ο όρος περιλαμβάνει την ιδέα του (μία πόλη με ή χωρίς την ευρύτερη περιοχή της), αλλά και της οργανωμένης ανθρώπων κάτω από μία (για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων). Συστατικά στοιχεία:

• Γεωγραφικό συστατικό:

Τειχισμένο συνήθως άσκησης εξουσίας (..... ή άστυ) και η ευρύτερη περιοχή με μικρότερους οικισμούς (κώμες) που ήταν ηχώρα.

• Οργανωτικό συστατικό: Συμμετοχή των στη διαχείριση των κοινών και στη λήψη αποφάσεων. Ο τρόπος άσκησης εξουσίας και το μέγεθος της συμμετοχής των πολιτών ορίζει το

Οι πολίτες που συμβιών σε μια πόλη έχουν τρεις βασικές επιδιώξεις:

- Ελευθερία (αγωνίζονται για την υπεράσπιση της)
- Αυτονομία (συμβάλλουν στη διακυβέρνηση ψηφίζοντας νόμους)
- Αυτάρκεια (συμμετέχουν στην παραγωγή για να καλύψουν τις ανάγκες τους)

Η σημασία του θεσμού της πόλης-κράτους

• Οι τρεις αυτές επιδιώξεις (ελευθερία, αυτονομία, αυτάρκεια) εμπόδισαν τη δημιουργία ενιαίου ελληνικού κράτους, γιατί καλλιέργησαν τοπικισμούς, υπερτόνισαν τις διαφορές μεταξύ των Ελλήνων, με συνέπεια συγκρούσεις.

• Παρόλα αυτά, οι ίδιες ακριβώς επιδιώξεις μετέτρεψαν τον κάτοικο της πόλης σε, με δραστηριότητα. **Συνέπεια** ήταν μια σειρά από επιτεύγματα του ελληνικού, ο οποίος γεννήθηκε μέσα από τη λειτουργία της πόλης – κράτους:

- Δημοκρατία
- Ποίηση (θέατρο)
- Φιλοσοφία
- Ρητορεία
- Πολεοδομία
- Επιστήμη

Η οικονομική και κοινωνική οργάνωση

Δεν είχαν όλες οι πόλεις-κράτη την ίδια οργάνωση. Οι συνθήκες, που ήταν από περιοχή σε περιοχή, οδήγησαν σταδιακά στη συγκρότηση διαφορετικών πόλεων-κρατών.

Στη Μικρά Ασία:

Στη διάρκεια του πρώτου αποικισμού έχουμε μετακίνηση ελληνικών φύλων, αυτονόμηση πληθυσμών, μόνιμη σε περιοχές με ιδιαίτερα χωροταξικά ή λατρευτικά κλπ χαρακτηριστικά, πιθανή ανάμιξη με τμήματα άλλων και δημιουργία πόλεων –κρατών.

Στον ελλαδικό χώρο:

Έχουμε τρία είδη συγκρότησης:

- Τμήματα διαφορετικών φύλων και οργανώνονται μεταξύ τους δημιουργώντας πόλεις –κράτη
- Γειτονικές κοινότητες σε ενιαία πόλη –κράτος (συνοικισμός)
- Ομάδες ανθρώπων αποσπώνται από τις κόμης και συγκροτούν ενιαία σε πόλη –κράτος (συνοικισμός)

Η κρίση του ομηρικού κόσμου

- Προς τα τέλη του αι. π. Χ. η αύξηση του πληθυσμού σε συνδυασμό με τις περιορισμένες καλλιεργήσιμες εκτάσεις, τη συγκέντρωση γης στα χέρια λίγων, την απουσία εργασιακής εξειδίκευσης και την έλλειψη εναλλακτικών πόρων έφεραν την οικονομική
- Η αμφισβήτηση της βασιλικής εξουσίας από τους (αγαθοί, εσθλοί, άριστοι, ευπατρίδες, ιππείς) είναι επίσης χαρακτηριστικό της κρίσης.
- Η πολυπληθής τάξη των μικρών και μεσαίων καλλιεργητών και των ακτημόνων (....., όχλος, κακοί) βλέπει πολλά μέλη της να πλουτίζουν από το, τη ναυτιλία, τη βιοτεχνία και αναζητά σιγά σιγά την πολιτική εξίσωση με τους ευγενείς.
- Η ανάπτυξη του θεσμού της (Αθήνα: χρέη προς τους ευγενείς, Σπάρτη: κατακτητικοί πόλεμοι) συνδυάζεται με την αντίληψη ότι ο ελεύθερος πολίτης πρέπει να είναι απαλλαγμένος από, ώστε να ασχολείται με τις υποθέσεις της πόλης.

Η αντιμετώπιση της κρίσης

Η κλειστή οικονομία δεν ευνοούσε την επίλυση των οικονομικών προβλημάτων. Η λύση δόθηκε με :

- Ανάπτυξη της βιομηχανίας και του (Αθήνα)
 - Κατακτητικούς και εδαφική επέκταση (Σπάρτη, Άργος, Ήλιδα)
 - Ίδρυση (Κόρινθος, Μέγαρα, Χαλκίδα, Μίλητος κ.α.)
- Τμήματα του ελληνικού κόσμου που απομονώθηκαν (Αρκάδες, Αιτωλοί, Ακαρνάνες, Ηπειρώτες, Μακεδόνες) διατήρησαν τη οργάνωση και δεν ακολούθησαν την ίδια οικονομική πορεία.

Ο δεύτερος ελληνικός αποικισμός (8ος -6 ος αι. π. Χ.)

Αποικίζω = στέλνω μακριά από τον, από την πατρίδα. Ο όρος αναφέρεται στην αναγκαστική ομάδας ανθρώπων, την εγκατάσταση σε άλλη περιοχή και τη δημιουργία πόλης

Διαφορές από τον πρώτο ελληνικό αποικισμό

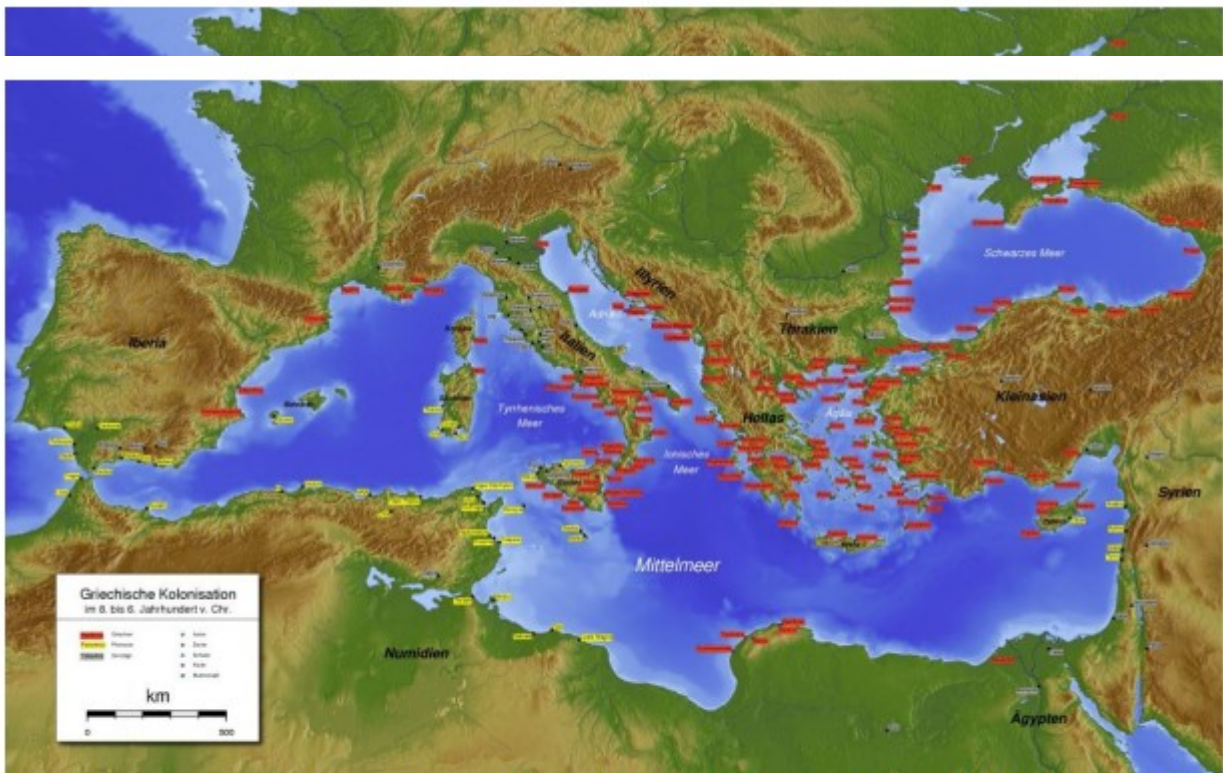
- α) Η όλη επιχείρηση οργανώνεται από τη
- β) Η νέα πόλη-κράτος είναι και αυτάρκης
- γ) Οι δεσμοί με τη μητρόπολη είναι χαλαροί, αλλά σπάνια εχθρικοί

Αίτια του δεύτερου ελληνικού αποικισμού

1. Η, δηλαδή η έλλειψη καλλιεργήσιμων γαιών, λόγω του υπερπληθυσμού
2. Η έλλειψη πρώτων υλών (κυρίως))
3. Η ανάγκη αναζήτησης νέων
4. Οι εσωτερικές κρίσεις που οδηγούσαν τους ηττηθέντες σε απομόνωση
5. Οι που είχαν οι Έλληνες για τους θαλάσσιους δρόμους και τις περιοχές πιθανής εγκατάστασης
6. Ο ριψοκίνδυνος των Ελλήνων, όπως μας τον παραδίδει ο Όμηρος στην Οδύσσεια

Χαρακτηριστικά του δεύτερου ελληνικού αποικισμού:

- Εξάπλωση στα όρια του τότε γνωστού κόσμου (Μεσόγειος, Εύξεινος Πόντος) περιορίζοντας τη δραστηριότητα των

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%94%CE%B5%CF%8D%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%BF%CF%82_%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82_%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82#/media/File:Griechischen_und_ph%C3%B6nizischen_Kolonien.jpg

- Ανάπτυξη και τριτογενούς τομέα (μεταποίηση, υπηρεσίες και εμπόριο) για αντιμετώπιση της κρίσης.
- Εμπόριο με την κοπή και χρήση (συναλλαγές με χαρακτήρα εμπορευματοχρηματικό). Η τάξη που πλουτίζει από αυτές τις δραστηριότητες απαιτεί σταδιακά μερίδιο στην άσκηση Η αριστοκρατική κοινωνία περνάει κρίση.
- Για πρώτη φορά χρησιμοποιούνται (αγορασμένοι) δούλοι ως παράγοντας οικονομικής ανάπτυξης

Στη φωτογραφία: Χρυσός στατήρ Κροίσου Λυδίας, 561-546π.Χ.
 Εμπροσθότυπος: Δύο πρόσθια λιονταριού και βοδιού αντιμέτωπα.
 Αθήνα, Νομισματικό Μουσείο.

Περισσότερες πληροφορίες για τα νομίσματα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.ime.gr/chronos/04/gr/economy/index.html>

Τα πολιτεύματα

-Βασικός θεσμός πολιτικής οργάνωσης είναι η πόλη-κράτος.

-Στα πλαίσια της πόλης – κράτους αναπτύσσονται ισχυρές κοινωνικές τάξεις, οι οποίες ασκούν εξουσία

-Η του πολιτεύματος είναι διαφορετική σε κάθε πόλη-κράτος

-Σε γενικές γραμμές πάντως η εξέλιξη του πολιτεύματος ακολουθεί την παρακάτω πορεία:

Βασιλεία → Αριστοκρατία → Ολιγαρχία → Τυραννίδα → Δημοκρατία

1. Η βασιλεία παρακμάζει με τη δημιουργία των πόλεων-κρατών και διατηρείται μόνο σε περιοχές που διατήρησαν το τρόπο οργάνωσης και δε δημιούργησαν πόλεις-κράτη (Ήπειρος, Μακεδονία κλπ)

2. Η επικράτηση των ευγενών έφερε την εγκαθίδρυση πολιτευμάτων. Η εξουσία βρίσκεται στα χέρια των, που αντλούν δύναμη από την καταγωγή τους και την κατοχή γης.

3. Η ανάπτυξη του εμπορίου και της βιοτεχνίας φέρνει στο προσκήνιο νέες κοινωνικές ομάδες που διεκδικούν την εξουσία. Η ανάπτυξη της φάλαγγας, στην οποία συμμετείχαν όσοι πολίτες μπορούσαν να αποκτήσουν όπλα, διευκόλυνε την πρόσβαση στην εξουσία, διότι καλλιεργούσε την ιδέα της ισότητας σε όλα τα επίπεδα.

Στα τέλη του και αρχές του 6ου αι. π. Χ. έχουμε όξυνση των ανάμεσα σε ευγενείς, από τη μία μεριά, πλούσιους και πλήθος από την άλλη. Η κατάσταση αντιμετωπίστηκε με καταγραφή του άγραφου εθιμικού δικαίου από άτομα κοινής αποδοχής, από την τάξη των ευγενών, τους ή **αισυμνήτες** (Ζάλευκος και Χαρώνδας στις αποικίες της Δύσης, Πιττακός ο Μυτιληναίος, ο Λυκούργος στη Σπάρτη, ο Δράκων και ο Σόλων στην Αθήνα). Με την καταγραφή των νόμων διευρύνεται η πολιτική βάση, αφού δίνεται δικαίωμα σε περισσότερους πολίτες να συμμετέχουν στα κοινά ανάλογα με την οικονομική κατάστασή τους. Το πολίτευμα λοιπόν μεταβάλλεται σε **ολιγαρχικό**/.....

4. Η ολιγαρχία δεν έλυσε τα του πλήθους. Οι αντιθέσεις οξύνθηκαν και υποδαυλίστηκαν από πρόσωπα που επιθυμούσαν να εκμεταλλευθούν τις κοινωνικές ταραχές για δική τους αναρρίχηση στην εξουσία. Η προσωπική εξουσία που επέβαλαν ονομάστηκε (η λέξη τύραννος έχει μάλλον λυδική προέλευση). Ορισμένοι τύραννοι υπήρξαν καλοί ηγέτες και φρόντισαν για την ανάπτυξη της πόλης τους και τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των πολιτών (Πολυκράτης ο Σάμιος, Περίανδρος ο Κορίνθιος, Θεαγένης ο Μεγαρέυς, Πεισίστρατος ο Αθηναίος). Οι περισσότεροι είχαν τέλος. Μετά το τέλος των τυραννικών καθεστώτων, στις περισσότερες πόλεις είχαμε επιστροφή στα ολιγαρχικά πολιτεύματα.

5. Μετά την πτώση των τυραννικών καθεστώτων σε λίγες πόλεις μεταξύ των οποίων και η Αθήνα, έγιναν μεταρρυθμίσεις που άνοιξαν το δρόμο προς τη (μεταρρύθμιση).

7

Στο δημοκρατικό πολίτευμα κυρίαρχο πολιτειακό όργανο είναι η **του Δήμου**, δηλαδή η συνέλευση όλων των ενήλικων κατοίκων που είχαν πολιτικά Κάθε πολίτης μπορεί να πάρει το λόγο και να διατυπώσει ελεύθερα την άποψή του (.....), καθώς επίσης και να διαμορφώσει και να ψηφίσει τους νόμους (.....).

Ενώ η Αθήνα βίωσε όλα τα συστήματα διακυβέρνησης, η Σπάρτη από τον 7ο αι. π.Χ. ως τη ρωμαϊκή κατάκτηση το 2ο αι. π. Χ. είχε ολιγαρχικό πολίτευμα.

Ο πολιτισμός

- ο **Ο ποιητικός λόγος** αποκτά ύφος, εκφράζει βιώματα και συναισθήματα
- ο Γέννηση **φιλοσοφίας** (από την Ιωνία, φυσικοί φιλόσοφοι) και ιστορίας (λογογράφοι, Ηρόδοτος)
- ο Στην **τέχνη**, μετά την πρώτη «ανατολίζουσα» φάση διαμορφώνονται χαρακτηριστικά που προβάλλουν τις ελληνικές αντιλήψεις. Στην **αρχιτεκτονική** έχουμε δυο βασικούς ρυθμούς : **τον και το** στη **γλυπτική** έχουμε την κατασκευή των πρώτων μεγάλων αγαλμάτων (**..... και κόρες**) στην **κεραμική** τον μελανόμορφο και τον ερυθρόμορφο ρυθμό.

Θραύσμα ανάγλυφου πύθου της «ανατολίζουσας» φάσης-Ιδρυμα Ν.Π. Γουλανδρή - Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης
Συλλογή Ν.Π. Γουλανδρή, αρ. 994

ο Στη **θρησκεία** έχουν οι θρησκευτικές δοξασίες και ο τρόπος λατρείας κάθε θεού. Τα χαρακτηριστικά του κάθε θεού γίνονται κοινά για όλους τους Έλληνες. Ιδρύονται **πανελλήνιας σημασίας** (....., Ολυμπία, Δήλος).

Οι περσικοί πόλεμοι

► **Αιτία** : Η των Περσών

► **Αφορμή** : Η αποτυχημένη των Ελλήνων της που ήταν φόρου υποτελείς στους Πέρσες (Ιωνική Επανάσταση, 499-494 π. Χ.)

► **Η πρώτη απόπειρα επέκτασης των Περσών στον ελλαδικό χώρο (492 π.Χ., Μαρδόνιος)** καταλήγει σε ολοκληρωτική του περσικού στόλου στον Υποχρεώνει όμως σε υποταγή Θράκη και Μακεδονία.

► **Η πρώτη οργανωμένη περσική εκστρατεία (Δάτις και Αρταφέρνης)** στόχευε στην τιμωρία των Ερετριέων και Αθηναίων που βοήθησαν τις Ιωνικές πόλεις στην εξέγερσή τους. Είχε χαρακτήρα ναυτικής επιχείρησης και τελείωσε με τη **μάχη στο (490 π.Χ.)** όπου οι Πέρσες ηττήθηκαν από το στρατό των Αθηναίων και των Πλαταιέων (ιδιοφυές στρατηγικό σχέδιο του).

► **Η δεύτερη οργανωμένη περσική εκστρατεία (Ξ....., θαλάσσιες και χερσαίες δυνάμεις)** στόχευε στην κατάκτηση ολόκληρου του ελλαδικού χώρου. Οι ελληνικές πόλεις συγκάλεσαν συνέδριο στην Κόρινθο (481 π. Χ.) και συγκρότησαν αμυντική Συγκρούσεις (480-479 π. Χ.): **Θερμοπύλες** (Λεωνίδα), **Αρτεμίσιο**, **Σαλαμίνα** (Θεμιστοκλής), **Πλαταιές** (Παυσανίας), **Μυκάλη**.

► Ταυτόχρονα οι Έλληνες της Δύσης αναχαιτίζουν τους στη Σικελία (**Μάχη της Ιμέρας-480 π. Χ.**).

Η σημασία των Περσικών πολέμων

✓ Συγκρούονται δυο διαφορετικοί ζωής, δυο διαφορετικά αξιακά συστήματα, δυο διαφορετικοί

- ✓ Προβάλλεται ο δυναμισμός της πόλης-κράτους
- ✓ Δημιουργείται κοινή εθνική συνείδηση και ιστορική μνήμη των Ελλήνων (οι πρώτοι εθνικοί πόλεμοι στην ιστορία των Ελλήνων)

Ο τύμβος του Μαραθώνα

Το επίγραμμα του Σιμωνίδη του Κείου:

Ελλήνων προμαχούντες Αθηναίοι Μαραθώνι
χρυσοφόρων Μήδων εστόρεσαν δύναμιν.

Η τοποθεσία της μάχης, έγινε σημείο αναφοράς για τον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Στις **Θερμοπύλες** ανεγέρθη, λίγο μετά τη μάχη ένας πέτρινος λέων, ως μια έντεχνη υπόμνηση του ονόματος του νεκρού Σπαρτιάτη βασιλιά. Περί το 440 π.Χ. τα λείψανα του Λεωνίδα μεταφέρθηκαν στη Σπάρτη. Η ιδιαίτερη τιμητική ταφή χαρακτηρίστηκε υπερβολική από τον Ηρόδοτο....

Το επίγραμμα του Σιμωνίδη του Κείου:

ἽΩ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Μετά τη μάχη των Πλαταιών οι Έλληνες αφιέρωσαν στο ιερό του Απόλλωνα στους Δελφούς το ένα δέκατο των περσικών λαφύρων. Απ' αυτά κατασκευάστηκε ο χρυσός τρίποδας που βρίσκεται πάνω σε τρικέφαλο φίδι από χαλκό. Το σύμπλεγμα συμβόλιζε τη συμμετοχή των ελληνικών πόλεων-κρατών στον πόλεμο. Η στήλη των Όφεων αποτελεί σήμερα ένα απ' τα πιο αξιόλογα μνημεία του Ιππόδρομου της Κωνσταντινουπόλεως.

